

Новіков Іван Русланович

студент 1-го курсу магістратури Інституту кримінальної юстиції
Національного університету «Одеська юридична академія»

ШЛЯХИ ІНТЕГРАЦІЇ УКРАЇНИ ДО ГРУПИ З РОЗРОБКИ ФІНАНСОВИХ ЗАХОДІВ БОРОТЬБИ З ВІДМИВАННЯМ КОШТІВ (FATF)

В умовах глобалізації проблема боротьби з «відмивання» коштів, отриманих злочинним шляхом, набула особливої важливості. Вищезначена діяльність деструктивно впливає як на стан всесвітньої економіки, так і на економіку України. Беручи до уваги те, що економіка нашої держави — одна із складових національної безпеки, «відмивання» коштів, отриманих злочинним шляхом — процес, який ставить під загрозу національну безпеку України.

Науковим дослідженням проблеми протидії легалізації коштів, отриманих злочинним шляхом, займалися багато вітчизняних та закордонних вчених, серед яких варто виділити наступних: Барановський О., Бекряшев А., Білоус В., Дмитрова С., Дрьомін В.М., Коваленко В., Мельничук Т.В., Римарук А., Робінсон Дж. Разом з тим, активне функціонування в умовах глобалізації системи легалізації незаконних коштів, робить дану тему і досі актуальною.

Серед найбільш відомих та ефективних міжнародних організацій направлених на боротьбу з процесами легалізації коштів, отриманих злочинним шляхом є FATF (Група з розробки фінансових заходів боротьби з відмиванням коштів) — міжурядова організація, основним завданням якої є розробка та забезпечення ефективної системи боротьби з легалізацією коштів, отриманих злочинним шляхом, як на національному рівні країн — учасниць, так і на міжнародному рівні. Діяльність FATF реалізується у таких основних документах, серед яких варто виокремити: «Сорок рекомендацій» FATF, Рекомендації щодо тісної співпраці FATF з регіональними групами по типу FATF, організаціями — спостерігачами, Міжнародним Валютним Фондом, Світовим Банком Організацією Об'єднаних Націй.

Важливий державний інститут, який створюється в державах згідно з рекомендаціями FATF — підрозділ фінансової розвідки [1, с. 10]. Основне завдання даної установи — ідентифікація, аналіз та фіксація інформації у межах відповідної країни, стосовно виявлення потоків фінансових коштів отриманих злочинним шляхом.

Щодо співпраці України з FATF, слід зазначити, що наша держава закріпила ряд основних принципів, які знаходять своє відображення у «Сорока Рекомендаціях FATF», однак через тривале зволікання, щодо імплементації вищевказаних норм у 2002 році та в 2010 році Україні

було включено до «чорного списку» FATF [1, с. 6]. Слід наголосити на тому, що віднесення до «чорного списку» не призводить до впровадження певних санкцій з боку міжурядової організації, скоріш це відображається на міжнародному іміджі нашої держави, та знижує довіру з боку зарубіжних інвесторів, що негативно позначається на розвитку економіки України. Після того, як Україна впровадила ряд нормативно – правових актів, направлених на боротьбу з відмиванням коштів, отриманих злочинним шляхом в 2011 році її було виключено із «чорного списку».

Центральною інституцією протидії легалізації доходів, отриманих злочинним шляхом в Україні є Державна служба фінансового моніторингу. Вищезазначений орган здійснює активну співпрацю з FATF. Делегати від Держфінмоніторингу беруть участь у засіданнях та роботі FATF, у засіданнях Регіональної контрольної групи FATF для Європи/Євразії. У ході даних зустрічей розглядаються наступні питання: перевіряються практики імплементації країнами рекомендацій стосовно протидії легалізації коштів, отриманих злочинним шляхом, стратегії FATF щодо взаємодії з приватним сектором та іншими зацікавленими сторонами. Однак на цьому співпраця України з FATF призупиняється, наша держава лише виконує функцію спостерігача. Це можна *обґрунтувати* тим, що в українському політикумі та фінансовому секторі нині рідше згадують про FATF. Проте, вісім років тому FATF була на вустах у багатьох українців через запровадження низкою найбільших економік світу фінансових санкцій щодо України і тривале перебування України в „чорному списку” FATF.

Проаналізувавши «Мандат FATF 2012 – 2020» зазначимо, що процедура вступу країни – кандидата до міжнародної організації наступна: до отримання статусу повноправного члена FATF, країни – кандидати за підсумками попередньої оцінки запрошуються взяти участь у роботі FATF як спостерігачі, остаточне ж рішення, стосовно членства у FATF приймається на пленумом засіданні міжнародної організації, після успішного проходження відповідної перевірки. Під час перевірки країна – кандидат повинна відповідати наступним критеріям: 1) наявність політичної волі для виконання Рекомендацій 1996 року протягом обґрунтованого терміну (три роки) і проведення щорічних самоперевірок і проходження двох раундів перевірок, здійснюваних членами організації по відношенню один до одного; 2) повноправне членство і активна участь в роботі відповідного регіонального органу типу FATF (якщо він існує), готовність до співпраці з FATF та готовність, при необхідності, прийняти на себе керівництво роботою міжнародної організації; 3) визнання кримінальними злочинів, пов'язаних з відмиванням доходів, отриманих від торгівлі наркотиками, а також в результаті вчинення інших серйозних злочинів; 4) введення обов'язкової вимоги, що передбачає ідентифіка-

цію фінансовими установами своїх клієнтів та надання звітності про незвичайні або підозрілі угоди. Останнім етапом перед вступом до FATF є прийняття рішення на пленарному засіданні – всі рішення приймаються на основі консенсусу, тобто через процедуру узгодження позицій всіх членів з оголошенням рішення головою без проведення голосування, якщо немає заперечень хоча б однієї країни – учасниці.

Станом на сьогодні Україна не входить до 36 країн – учасниць FATF. Виникає логічне запитання, що потрібно зробити задля того, щоб стати 37 країною – учасницею?

На підставі зауважень, що були виражені міжнародною спільнотою, стосовно української системи боротьби з незаконною легалізацією коштів, запропонуємо наступний план реформування: 1) усунення недоліків, зазначених Комітетом експертів Ради Європи з оцінки заходів протидії відмиванню коштів (MONEYVAL) у 2018 році [3, с. 10].

FATF виокремила 2 основні недоліки: перший це – неефективна система первинного виявлення підозрілих фінансових операцій (українська система первинного фінансового моніторингу базується на формально визначеному в законодавстві переліку ризиків, а повинна базуватися на ідентифікації Держфінмоніторингом інформації відносно джерел походження грошей. Механізм встановлення ризикових фінансових операцій є негнучким та повільним, не дивлячись на те, що порівняно з 2015 роком перелік операцій, що підлягають моніторингу збільшився в 4 рази, однак лише 9 із 100 операцій отримують негативну оцінку Держфінмоніторингу); другий це – низький рівень технологічного забезпечення Держфінмоніторингу, адже останній раз ІТ – система оновлювалася в 2009 році. З урахуванням того, що транснаціональна організована злочинність, активно використовує розробки НТП, Україні, банально, важко конкурувати з останніми розробками техніки, використовуючи застаріле обладнання. Даний факт, створює сприятливе середовище для відмивання коштів, отриманих злочинним шляхом.

Список використаних джерел

1. Милинчук Т.В. Влияние различных тенденций глобализации на международное сотрудничество в сфере контроля за преступностью / Т. В. Милинчук .– 2012. – № 1. – 9 с.
2. Про боротьбу з «відмиванням» коштів, отриманих злочинним шляхом [Текст] // Матеріали центру правової реформи – К., 2015 р. – 13 с.
3. FINANCIAL ACTION TASK FORCE MANDATE (2012-2020) 20 April 2012 Washington, DC. – 14 p.

Ключові слова: легалізація коштів, отриманих злочинним шляхом, FATF, Україна, Державна служба фінансового моніторингу України.

Науковий керівник: к. ю. н, доцент Ізівіта А. М.